

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

NUTARIMAS

DĖL TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS SPRENDIMŲ, PAVEDANT VIEŠOSIOS ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMOS EKSPLOATAVIMĄ IR PLĖTOJIMĄ VYKDYTI UAB „TRAKŲ RAJONO KOMUNALINIŲ ĮMONIŲ KOMBINATAS“, ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS ĮSTATYMO 4 STRAIPSNIO REIKALAVIMAMS

2011 m. vasario 10 d. Nr. 2S-4

Vilnius

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (toliau – Konkurencijos taryba) būtų nagrinėjimo posėdyje išnaginėjo klausimą dėl Trakų rajono savivaldybės veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo (toliau – Konkurencijos įstatymas) 4 straipsnio reikalavimams.

Konkurencijos taryba nustatė:

Konkurencijos taryba 2010-02-19 gavo UAB „VSA Vilnius“ (toliau – Pareiškėjas) prašymą atlikti tyrimą ir nustatyti, ar Trakų rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybė) veiksmai, savo nuožiūra vienašališkai parenkant ūkio subjektą viešajai atliekų tvarkymo paslaugai vykdyti, neprieštarauja Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 2 daliai. Savo prašymą bendrovė motyvavo tuo, kad 2009 m. kelis kartus kreipėsi į Trakų rajono savivaldybę, prašydama pateikti informaciją apie tai, kada planuojamas skelbti viešasis pirkimas arba atranka konkurso būdu dėl viešosios atliekų tvarkymo sistemos paslaugų sutarties sudarymo bei pateikti konkurso sąlygas ir atrankos kriterijus. Bendrovė savivaldybei nurodė, kad ji teikia viešą atliekų tvarkymo paslaugą Vilniaus mieste, pirmoji Vilniaus mieste yra įdiegusi požeminius konteinerius, kurie sąlygoja aukštą atliekų tvarkymo kokybę, ilgaamžiškumą bei konkurencingą atliekų tvarkymo paslaugų kainą gyventojams, ir kad yra suinteresuota plėsti savo veiklą. Į šiuos paklausimus Savivaldybė atsakydavo, jog Trakų rajone atliekų tvarkymo konkursą 2004 m. yra laimėjęs UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“ (toliau – Operatorius), su juo sutartis pratęsta aštuoneriems metams ir Savivaldybė neturi priežasčių šios sutarties nutraukti. Įvertinusi nurodytus argumentus, taip pat papildomai gautą informaciją, 2010-04-29 nutarimu Nr. 1S-61 Konkurencijos taryba pradėjo tyrimą dėl Savivaldybės sprendimų, pavedant viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimą ir plėtojimą vykdyti UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“, atitikties Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams. Tyrimo metu dėl informacijos pateikimo buvo susirašinėjama su Trakų rajono savivaldybe, pareiškėja UAB „VSA Vilnius“, Operatoriumi. Tyrimo metu buvo nagrinėjamos Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo (toliau – Atliekų tvarkymo įstatymas), kitų teisės aktų, minėtų Savivaldybės sprendimų, sutarties su UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“ nuostatos, Savivaldybės pavestų teikti paslaugų pobūdis, Savivaldybės sprendimų įtaka kitų ūkio subjektų galimybėms konkuruoti, kita.

Konkurencijos tarybos tyrimo metu buvo nustatyta, kad šiuo metu Savivaldybės teritorijoje atliekų tvarkymo funkcijas vykdomas Operatorius buvo atrinktas konkurso būdu 2004 metais, konkurse taip pat dalyvavo UAB „Venituras“. Sutartis Nr. T1-193 dėl Savivaldybės viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir jos plėtojimo tarp šalių buvo pasirašyta 2004-08-06, vadovaujantis konkurso, kuris buvo vykdomas pagal Savivaldybės tarybos sprendimu Nr. S1-92 patvirtintas konkurso sąlygas, rezultatais. Operatorius įgijo teisę

eksploatuoti savivaldybės viešąją atliekų tvarkymo sistemą, taip pat teisę ir pareigą pagal vietos valdžios nustatytas sąlygas (atliekų susikaupimo normas, atliekų surinkimo ir jų tvarkymo įkainius ir kt.) sudaryti viešąsias sutartis su visais atliekų turėtojais (individualių namų valdų savininkais, daugiabučių namų butų savininkais arba daugiabučių namų savininkų bendrijomis bei būsto eksploatavimo įmonėmis (daugiabučių namų administratoriais), sodų ir garažų valdų savininkais (arba sodų ir garažų bendrijomis), įmonėmis, įstaigomis ir organizacijomis). Sutartyje numatyta, kad abiemis šalims susitarus, sutartis gali būti pratęsta, papildyta ar pakeista, sutarties 10.16 punktu Savivaldybė įsipareigojo nesudaryti sutarčių su kitomis atliekų tvarkymo įmonėmis dėl Savivaldybės viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir jos plėtojimo. Sutartis įsigaliojo nuo jos pasirašymo momento ir galioja iki 2008-07-01.

Pagal Trakų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos operatoriaus atrankos konkurso sąlygas, nustatyta, jog Operatorius, laimėjęs konkursą, įgis teisę eksploatuoti ir plėtoti savivaldybės viešąją atliekų tvarkymo sistemą (teisę teikti komunalinių atliekų surinkimo iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymo paslaugas visoje savivaldybės teritorijoje) nuo 2004-06-01 iki 2008-07-01. Be to, šių konkurso sąlygų 18.12 punkte taip pat numatyta, kad konkurso dalyvis, pateikdamas dokumentus, turi taip pat pateikti įsipareigojimą, per pirmąjį pusmetį pradėjus teikti paslaugas, atlikti investicijas (lėšomis arba mašinomis, mechanizmais, įrengimais, įranga), reikalingas rajono viešosios atliekų tvarkymo sistemos plėtrai pagal savivaldybės tarybos sprendimu patvirtintą Konteinerinio atliekų surinkimo ir atliekų rūšiavimo įdiegimo programą 2004-2007 metams ir nurodyti investicijų sumą litais.

2007-11-30 Savivaldybė sudarė su Operatoriumi papildomą susitarimą Nr. T1-642 dėl požeminių konteinerių įrengimo (toliau – Konteineriai) prie 2004-08-06 sutarties Nr. T1-193. Šiuo susitarimu Operatorius įsipareigojo ne vėliau kaip iki 2007-12-31 Savivaldybės teritorijoje atlikti 21 konteinerio, kuriuos jam yra perdavusi Savivaldybė ir kurie yra Savivaldybės nuosavybė, įrengimo darbus, kurių preliminarai vertė – 60 153 Lt, o Savivaldybė, atsižvelgdama į Operatoriaus padarytas investicijas Savivaldybės teritorijoje esančius atliekų turėtojus aprūpinant konteineriais, taip pat mainais už Operatoriaus atliktus darbus ir patirtas išlaidas įrengiant konteinerius, įsipareigoja pratęsti su Operatoriumi 2004-08-06 sudarytą sutartį Nr. T1-193 dėl Savivaldybės viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir jos plėtojimo papildomam 8 metų terminui, t.y. iki 2016-07-01. Susitarimu Savivaldybė patvirtino, kad iki šio susitarimo pasirašymo dienos, Operatorius Trakų mieste Vytauto ir Mindaugo g. yra įrengęs ir atliekų turėtojams panaudos teise perdavęs 4 (keturis) konteinerius, kurie yra Operatoriaus nuosavybė ir kurių bendra kaina yra 27 750 Lt, o įrengimo darbų vertė – 7 481 Lt. Pabrėžtina, jog sutartyje taipogi nustatyta, kad Savivaldybei atsisakius pratęsti 2004-08-06 sutartį Nr. T1-193, Savivaldybė papildomu susitarimu įsipareigoja kompensuoti visą Operatoriaus atliktų darbų ir išlaidų, patirtų atliekant konteinerių įrengimo darbus, kainą pagal Operatoriaus parengtas darbų sąmatas. Pratęstą sutartį nutraukus anksčiau termino, t.y. anksčiau nei 2016-07-01 ne dėl Operatoriaus kaltės, Savivaldybė privalo kompensuoti dalį Operatoriaus atliktų Konteinerių įrengimo darbų bei Konteinerių įrengimo išlaidų kainos. Pasibaigus 8 metų sutarties terminui, Operatoriaus pateiktų ir Savivaldybės teritorijoje įrengtų konteinerių nuosavybės teisė pereina Savivaldybei, įforminant tai atskiru aktu. Tyrimo metu Savivaldybė papildomai informavo Konkurencijos tarybą, kad prieš pasirašant papildomus susitarimus dėl požeminių konteinerių įrengimo, Savivaldybė buvo išanalizavusi tuo metu rinkoje galiojusias kainas, Operatorius pasiūlė šiuos darbus atlikti už mažiausią kainą bei geriausiomis sąlygomis (nemokamai). Be to, Savivaldybė Konkurencijos tarybai nurodė, kad papildomų susitarimų pasirašymo metu kitų potencialių komunalinių atliekų tvarkytojų galimybės įrengti požeminius atliekų surinkimo konteinerius neturėjo pagrindo svarstyti, kadangi planuojamos pasirašyti sutarties pagrindinis objektas buvo požeminių konteinerių įrengimo rangos darbai, o ne atliekų tvarkymo paslaugų teikimas, taigi tokia galimybė negalėjo būti svarstoma, nes tuo metu galiojo Savivaldybės ir Operatoriaus pasirašyta sutartis.

Tyrimo metu taip pat nustatyta, kad vadovaudamasi 2004-08-06 sutarties nuostata, leidžiančia šalims abipusiu susitarimu pratęsti šią sutartį, bei vykdydama 2007-11-30 tarp šalių pasirašytą papildomą susitarimą dėl konteinerių įrengimo, Savivaldybė 2008-06-30 susitarimu Nr.

T-330 pratęsė 2004-08-06 sutartį papildomam 8 metų terminui, t.y. iki 2016-07-01. Operatoriui visą sutarties galiojimo laikotarpį suteikta teisė Savivaldybės teritorijoje teikti viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir plėtojimo (komunalinių atliekų surinkimo iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymo) paslaugas. Sutartyje Savivaldybė, be kita ko, įsipareigoja Operatoriui nustatyta tvarka pateikus motyvuotus prašymus dėl komunalinių atliekų surinkimo ir jų tvarkymo įkainių didinimo bei pagrindžiančius įrodymus, koreguoti įkainius, tačiau ne dažniau nei numatyta sutartyje.

Pažymėtina, kad Savivaldybės Konkurencijos tarybai pateiktais duomenimis, 2004 m. vykusio konkurso metu pasiūlyti atliekų surinkimo ir tvarkymo įkainiai buvo perskaičiuoti du kartus – 2007 ir 2009 metais. Kaip vieną iš perskaičiavimo priežasčių Savivaldybė nurodo buvusią tokią galimybę 2004-08-06 sutartyje Nr. T1-193.

Tyrimas buvo baigtas ir jo metu nustatytos aplinkybės bei padarytos išvados buvo išdėstytos Konkurencijos tarybos Viešojo administravimo subjektų veiklos skyriaus 2010-08-25 pranešime apie atliktą tyrimą Nr. 5S-30. Šiame pranešime buvo padaryta išvada, kad Trakų rajono savivaldybės 2008-06-30 susitarimas Nr. T1-330 dėl 2004-08-06 Savivaldybės viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir jos plėtojimo sutarties Nr. T1-193 pratęsimo, be konkurso ar kitos konkurencingos procedūros pavedant viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimą ir jos plėtojamą vykdyti Operatoriui, prieštarauja Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams. Tokia išvada grįsta tuo, kad Savivaldybė, organizuodama jai reikalingų paslaugų pirkimą, turėjo užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę pasitelkdama atitinkamas sąžiningos konkurencijos laisvę užtikrinančias procedūras. Tokia galimybė nebuvo ribojama jokiais teisės aktų reikalavimais, tyrimo metu taip pat nenustatyta, kad Savivaldybė, be konkurso pavedusi ūkio subjektui vykdyti viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimą ir plėtojamą, būtų vykdžiusi kitų įstatymų reikalavimus.

Su tyrimo išvadomis Trakų rajono savivaldybė, Vyriausybės atstovas Vilniaus apskrityje, UAB „VSA Vilnius“ buvo supažindinti 2010-09-10 jiems išsiuntus minėtą pranešimą apie atliktą tyrimą. Šie proceso dalyviai, išskyrus Pareiškėją, pateikė savo rašytines nuomones dėl tyrimo išvadų (b.l. 147-150, 151). Vyriausybės atstovas Vilniaus apskrityje iš esmės pritarė Konkurencijos tarybos padarytoms išvadoms dėl Trakų rajono savivaldybės sprendimų vertinimo Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimų atitikčiai. Trakų rajono savivaldybės pateiktoje nuomonėje dėl tyrimo išvadų su jomis nesutinkama ir teigiama, kad tyrimas buvo atliktas neišsamiai ir paviršutiniškai, dėl ko prašoma tyrimą dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimo atnaujinti. Savivaldybė nurodo, kad sutarties su UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“ pratęsimas nėra Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio pažeidimas, kadangi toks pratęsimas yra 2004 m. įvykusio viešojo konkurso tęsa, be to, ši galimybė buvo numatyta viešojo pirkimo dokumentuose ir sudarytoje sutartyje. Tinkamai neįvertinus šių aplinkybių, tyrimo išvados nėra teisėtos. 2011-01-20 Konkurencijos taryboje įvyko viešasis bylos nagrinėjimo posėdis, kuriame dalyvavo Trakų rajono savivaldybės atstovai bei UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“ atstovai bei išdėstė savo nuomonę. Savivaldybės atstovai iš esmės pasisakė analogiškais aspektais, kokie buvo nurodyti jų raštu pateiktoje nuomonėje dėl tyrimo išvadų, taipogi akcentavo, kad šiuo metu atliekų surinkimo tarifai Trakų savivaldybės rajone yra vieni mažiausių Lietuvos Respublikoje. UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“, kaip ir Savivaldybė, posėdžio metu išsakė nuomonę dėl to, kad sutarties pratęsimo galimybė buvo numatyta ir ja buvo teisėtai pasinaudota, be to, akcentavo, kad šiuo metu neva nėra kitų įmonių, kurios galėtų būti laikytinos UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“ konkurentėmis, bei tai, kad iš sutarties vykdymo Savivaldybė gavo ekonominės naudos.

Konkurencijos taryba konstatuoja:

Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 1 dalis numato viešojo administravimo subjektų pareigą užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę ir nurodo, kad viešojo administravimo subjektai, įgyvendindami jiems pavestus uždavinius, susijusius su ūkinės veiklos reguliavimu Lietuvos Respublikoje, privalo užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę. Šio straipsnio 2 dalyje

numatyta, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama priimti teisės aktus arba kitus sprendimus, kurie teikia privilegijas arba diskriminuoja atskirus ūkio subjektus ar jų grupes ir dėl kurių atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams, išskyrus atvejus, kai skirtingų konkurencijos sąlygų neįmanoma išvengti vykdant Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimus.

Siekiant įvertinti, ar dėl Savivaldybės priimto sprendimo pavesti viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimą ir plėtojimą vienam ūkio subjektui atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams, bei tai, ar tomis nuostatomis vieniems ūkio subjektams suteikiamos privilegijos kitų ūkio subjektų atžvilgiu, visų pirma svarbu nustatyti, kokiai atitinkamai rinkai Savivaldybės sprendimas gali daryti įtaką.

1. Dėl atitinkamos rinkos ir joje konkuruojančių ūkio subjektų

Atitinkama rinka apibrėžiama vadovaujantis Konkurencijos tarybos paaiškinimais dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo, patvirtintais Konkurencijos tarybos 2000-02-24 nutarimu Nr. 17 (Žin., 2000, Nr. 19-487), ir Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 5 dalimi, kurioje nurodyta, kad atitinkama rinka – tam tikros prekės rinka tam tikroje geografinėje teritorijoje. Pagal šio straipsnio 6 ir 7 dalis prekės rinka suprantama kaip visuma prekių, kurios pirkėjų požiūriu yra tinkamas pakaitalas viena kitai pagal jų savybes, naudojimą ir kainas, o geografinė teritorija (geografinė rinka) – teritorija, kurioje visi ūkio subjektai susiduria su iš esmės panašiomis konkurencijos sąlygomis tam tikroje prekės rinkoje ir kuri, atsižvelgiant į tai, gali būti atskiriama lyginant su greta esančiomis teritorijomis.

1.1. Dėl prekės rinkos apibrėžimo

Kaip nustatyta tyrimo metu, tarp Savivaldybės ir UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“ 2004-08-06 pasirašyta sutartimi šiai bendrovei buvo pavesta vykdyti viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimą ir plėtojimą, dėl to tyrimo metu buvo analizuojama ši veikla.

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo (toliau – Atliekų tvarkymo įstatymas) 2 straipsnio 12 dalyje apibrėžta atliekų tvarkymo sąvoka – tai atliekų surinkimo, vežimo ir apdorojimo veikla, taip pat atliekų tvarkymo veiklos priežiūra ir atliekų šalinimo vietų priežiūra po jų uždarymo. To paties įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje savivaldybėms nustatyta pareiga organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarantioms komunalinėms atliekoms tvarkyti. Šiose sistemose gali būti tvarkomos visos atliekos, išskyrus atliekas įmonių, kurių leidimuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybių organizuojamose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose. To paties straipsnio 5 dalis numato, kad įmonės, kurios vykdo komunalinių atliekų surinkimą, įskaitant antrinių žaliavų surinkimą, šią veiklą savivaldybės teritorijoje gali vykdyti tik tuo atveju, jeigu yra sudariusios sutartis su savivaldybe (arba savivaldybės (kelių savivaldybių) įsteigtu juridiniu asmeniu, kuriam pavesta administruoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą) Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Atsižvelgus į tokias teisės aktų nuostatas, darytina išvada, jog atliekų tvarkymo sutartis, kurią pasirašo paslaugų teikėjas ir atitinkama savivaldybė, yra pagrindas ūkio subjektui pradėti vykdyti veiklą tam tikros savivaldybės teritorijoje, t. y. įeiti į atliekų tvarkymo rinką.

Pastebėtina, kad analogiškai, kaip Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 12 dalyje apibrėžta atliekų tvarkymo veikla, atliekų tvarkymo sąvoka yra apibrėžta ir Savivaldybės 2006-03-30 sprendimu Nr. S1-107 patvirtintose Atliekų tvarkymo taisyklėse. Nors pagal įstatymo 30 straipsnio 5 dalį savivaldybė ir ūkio subjektas yra įpareigoti sudaryti sutartį tik dėl atliekų surinkimo, ir įstatyme atliekų vežimas yra įvardijamas kaip atskira ir savarankiška veikla, tačiau įstatymas neįtvirtina jokių specialiųjų reikalavimų atliekų vežimo veiklai, pagal įstatymo nuostatas, atliekų vežimo paslaugos teikėjui pakanka būti registruotam Atliekas tvarkančių įmonių registre nustatyta tvarka. Praktikoje komunalinių (buitinių) atliekų surinkimas ir atliekų vežimas yra neatskiriamos veiklos, teikiamos to paties ūkio subjekto. Tai patvirtina ir Savivaldybės

tarybos 2006-03-30 sprendimu Nr. S1-107 patvirtintos Atliekų tvarkymo taisyklės, kurių 42 punkte nustatyta, jog operatorius, laimėjęs savivaldybės paskelbtą atrankos konkursą ir sudaręs su Savivaldybe ilgalaikę sutartį, Savivaldybės teritorijoje įgauna teisę ir pareigą pagal nustatytas sąlygas ir tarifus sudaryti sutartis su individualių namų valdų savininkais, butų, sodų ir garažų valdų savininkais arba daugiabučių namų savininkų bendrijomis, būsto eksploatavimo įmonėmis (daugiabučių namų administratoriais), sodų ir garažų bendrijomis, įmonėmis, įstaigomis ir organizacijomis komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimui, išvežimui ir tvarkymui.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, vertinant Savivaldybės sudarytos bei pratęstos sutarties galimą įtaką konkurencijai, atitinkama prekės rinka (šiuo atveju paslaugos rinka) apibrėžtina kaip mišrių komunalinių (buitinių) atliekų surinkimas ir vežimas.

1.2. Dėl geografinės rinkos apibrėžimo

Nagrinėjamu atveju apibrėžiant geografinę rinką buvo atsižvelgta į tai, kad Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 1 dalis įpareigoja savivaldybes organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarantioms komunalinėms atliekoms tvarkyti. Įstatymas atliekų tvarkymo sistemos organizavimo principų, plėtros ir eksploatavimo reikalavimų nenustato, šios funkcijos yra priskirtos savivaldybėms. Taigi, savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse įtvirtinami atliekų tvarkymo sistemos principai, atliekų turėtojų ir atliekų tvarkytojų santykiai, teisės ir pareigos, reikalavimai atliekų apskaitai, surinkimui, rūšiavimui ir šalinimui kiekvienoje savivaldybėje gali būti skirtingi, todėl ūkio subjektų, teikiančių šias paslaugas, veiklos sąlygos kiekvienos savivaldybės teritorijoje gali būti skirtingos.

Atsižvelgiant į tai, kad komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo savivaldybės teritorijoje paslaugą įmonės gali teikti tik tuo atveju, jei yra sudariusios sutartį su savivaldybe, darytina išvada, jog atliekų surinkimo, vežimo ir tvarkymo paslaugas teikiantys ūkio subjektai veikia savivaldybės nustatytais sąlygomis. Remiantis tuo, atitinkama geografinė rinka apibrėžtina kaip Trakų rajono savivaldybės teritorija.

1.3. Dėl atitinkamos rinkos ir jos dalyvių

Apibendrinus aukščiau išdėstytą, toliau nagrinėjama Savivaldybės sprendimo pavesti viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimą ir plėtojimą vykdyti UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“ įtaka konkurencijos sąlygoms šioje atitinkamoje rinkoje – mišrių komunalinių (buitinių) atliekų surinkimo ir vežimo Trakų rajono savivaldybės teritorijoje.

Pastebėtina, kad, kaip yra patvirtinęs Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) 2010-05-21 nutartyje administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-539/2010, Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio pažeidimui konstatuoti pakanka nustatyti, jog ūkio subjektai konkuruoja ar galėtų konkuruoti nesant diskriminacinių ir sąžiningos konkurencijos sąlygų neatitinkančių ribojimų, t. y. rinkos apibrėžimui taikomi minimalūs reikalavimai. Todėl, apibrėžiant atitinkamą rinką, galimo Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio pažeidimo atveju nėra būtinas itin detalus atitinkamos rinkos apibrėžimas, laikantis sąlygos, jog yra įmanoma nustatyti, kad yra ūkio subjektų, kurių atžvilgiu yra ar gali būti sudaromos skirtingos konkurencijos sąlygos.

Nagrinėjamu atveju, priešingai, nei tvirtino UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“ atstovai bylos nagrinėjimo posėdžio Konkurencijos taryboje metu, nustatyta, kad yra kitų ūkio subjektų, kurie konkuruoja ar galėtų konkuruoti atitinkamoje rinkoje dėl nagrinėjamų paslaugų teikimo su UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“. Taigi, atitinkamoje mišrių komunalinių (buitinių) atliekų surinkimo ir vežimo Savivaldybės teritorijoje rinkoje Savivaldybės sprendimas pavesti teikti nagrinėjamas paslaugas Operatoriui bei šį pavedimą nustatančią sutartį pratęsti ilgam laikotarpiui, vertinimas Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio atžvilgiu yra teisėtas ir pagrįstas.

Pastebėtina, kad Savivaldybė 2008-06-30 susitarimu Nr. T1-330 „Dėl 2004-08-06 Trakų rajono savivaldybės viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir jos plėtojimo sutarties Nr. T1-193 pratęsimo“ pratęsė sutartį su Operatoriumi 8 (aštuonerių) metų terminui, t.y. iki 2016-07-01, suteikdama teisę minėtai bendrovei visą sutarties galiojimo laikotarpį Savivaldybės

teritorijoje teikti viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir plėtojimo (komunalinių atliekų surinkimo iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymo) paslaugas. UAB „VSA Vilnius“ prašymas pateikti informaciją apie artimiausiu metu planuojamo skelbti viešojo pirkimo arba atrankos konkurso būdu kriterijus ir sąlygas bei kitus duomenis, svarbius viešųjų paslaugų teikimo sutarčiai Savivaldybėje sudaryti, gali būti pagrįstai suprantamas kaip bendrovės ketinimas dalyvauti konkurse ir, laimėjus konkursą, sudaryti atliekų tvarkymo sutartį. Tai rodo, kad yra ūkio subjektų, galinčių bei potencialiai ketinančių teikti atliekų tvarkymo atitinkamas paslaugas Savivaldybės teritorijoje. Be to, atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Savivaldybė sutartį su Operatoriumi sudarė po to, kai ši bendrovė laimėjo 2004 m. skelbtą konkursą, kuriame taip pat dalyvavo UAB „Venituras“ (dabartinis bendrovės pavadinimas – UAB „Ecoservice“). Ši aplinkybė taipogi rodo, kad nagrinėjama atitinkama rinka yra konkurencinga, kurioje savo paslaugas gali ar potencialiai galėtų teikti ir kiti ūkio subjektai.

2. Dėl Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimų pažeidimo vertinimo

Vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi, viešojo administravimo subjektų teisės aktai ar kiti sprendimai vertinami kaip Konkurencijos įstatymo pažeidimas, kai nustatoma šių aplinkybių visuma:

- 1) institucijos teisės aktas ar sprendimas teikia privilegijas arba diskriminuoja atskirus ūkio subjektus ar jų grupes;
- 2) dėl tokio teisės akto ar sprendimo atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams;
- 3) skirtingos konkurencijos sąlygos nėra sąlygotos Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimų vykdymu.

2.1. Dėl teisės aktų ar sprendimų, teikiančių privilegijas ar diskriminuojančių atskirus ūkio subjektus

Viešojo administravimo subjektai savo veikloje privalo užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvės principo laikymąsi. Šiuo viešojo administravimo subjektų veiklos principu siekiama užtikrinti aiškumą ir skaidrumą bei nešališkumą atitinkamoms institucijoms reguliuojant ūkinę veiklą, norima garantuoti konkurencinės aplinkos palaikymą tais atvejais, jei tam tikras reguliavimas ar vykdomi veiksmai daro ar gali daryti įtaką atitinkamoje rinkoje veikiantiems ūkio subjektams. Vienas iš būdų įgyvendinti skaidrumo ir institucijų vykdomo reguliavimo ar veiksmų aiškumo ir nešališkumo principą – vykdyti konkursą ar kitą konkurencingą procedūrą, kurioje galėtų dalyvauti atitinkamos rinkos dalyviai bei potencialūs dalyviai. Be to, konkurso metu būtų įgyvendinamas ir kitas principas – ekonominės naudos, kadangi dalyvaujantys asmenys varžosi siūlydami palankesnes kainas, aukštesnę paslaugų kokybę ar kitas palankesnes sąlygas.

Nagrinėjamu atveju, be atrankos konkurso pratęsusi atliekų tvarkymo sistemos sutartį su Operatoriumi, Savivaldybė suteikė jam išimtines teises iki 2016 m. visoje Savivaldybės teritorijoje vykdyti komunalinių (buitinių) atliekų tvarkymo veiklą. Viešojo administravimo subjekto sprendimas, kuriuo ūkio subjektui suteikiama išimtinė teisė vykdyti tam tikrą ūkinę veiklą, vertintinas kaip absoliučius konkurencijos sąlygų skirtumus sukurianti privilegijavimo forma. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 5 dalies nuostatą, įmonės komunalinių atliekų surinkimo, įskaitant antrinių žaliavų surinkimą, veiklą savivaldybės teritorijoje gali vykdyti tik sudariusios sutartį su savivaldybe (arba savivaldybės (kelių savivaldybių) įsteigtu juridiniu asmeniu), galima pagrįstai teigti, kad be konkurso ar kitos konkurencingos procedūros pratęsusi sutartį su Operatoriumi dėl Savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir plėtojimo, Savivaldybė suteikė vienam ūkio subjektui išskirtines teises minėtam laikotarpiui vykdyti veiklą komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo rinkoje Savivaldybės teritorijoje. Tuo pačiu Savivaldybė užkirto kelią kitiems ūkio subjektams įeiti į šią rinką. Tokiais veiksmais Savivaldybė privilegijavo vieną ūkio subjektą kitų ūkio subjektų atžvilgiu ir panaikino jiems galimybes siūlyti savo paslaugas atitinkamoje rinkoje.

2.2. Dėl konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams

Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalis draudžia diskriminaciją, dėl kurios atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams.

Tyrimo metu nustatėm, kad atitinkamoje rinkoje veikia ar galėtų ir norėtų veikti daugiau ūkio subjektų, kurie yra suinteresuoti teikti nagrinėjamas paslaugas, akivaizdu, kad atitinkamas paslaugas galintys teikti ūkio subjektai dėl Savivaldybės priimto sprendimo, kuriuo sutartis su Operatoriumi buvo pratęsta, neteko galimybės varžytis dėl galimybės teikti komunalinių (buitinių) atliekų tvarkymo paslaugas. Savivaldybė savo sprendimu suteikė pranašumą UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“ kitų ūkio subjektų atžvilgiu, kadangi jai buvo suteikta galimybė be konkurencijos išlaikyti užimtą atitinkamos rinkos dalį ir gauti nuolatinės pajamas.

Kaip jau minėta anksčiau šiame nutarime, faktinės tyrimo metu nustatytos aplinkybės patvirtina, kad UAB „VSA Vilnius“ kreipėsi į Savivaldybę, norėdama teikti paslaugas, tačiau dėl Savivaldybės veiksmų jai ši galimybė nebuvo sudaryta. Konkurencijos sąlygų skirtumus atitinkamoje rinkoje iš esmės nulėmė pagrindinė aplinkybė, t.y. tai, kad ūkio subjektams nebuvo sudaryta galimybė siūlyti savo paslaugas. Tokie Savivaldybės veiksmai vertintini kaip veiksmai, atitinkamoje rinkoje sudarantys kliūtis potencialiems paslaugos teikėjams konkuruoti su Operatoriumi. Atsižvelgus į tai, kad sutartis dėl viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir jos plėtojimo pratęsta 8 metų laikotarpiui, konkurentų galimybės veikti atitinkamoje rinkoje yra apribotos pakankamai ilgam laikotarpiui. Savivaldybė neįvertino aplinkybės, kad jos poreikius galinčių patenkinti paslaugų rinkos yra konkurencingos ir dėl teisės teikti paslaugas turi būti varžomasi. Kaip nurodė LVAT 2009-01-16 nutartyje administracinėje byloje Nr. A-756-91/2009, „Vilniaus miesto savivaldybės pasirašyta su pareiškėju sutartis teikia privilegijas šiai bendrovei, dėl ko atsirado konkurencijos sąlygų skirtumų <...> rinkoje, nes tokiu sprendimu buvo užkirstas kelias kitiems šioje rinkoje veikiantiems ūkio subjektams siūlyti savo paslaugas.“ Taigi, šiuo atveju galima kalbėti apie analogišką situaciją, kuomet Trakų rajono savivaldybės teritorijoje buvo užkirstas kelias ūkio subjektams siūlyti savo paslaugas, kas pagrįstai vertintina kaip skirtingų konkurencijos sąlygų sudarymas.

2.3. Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimų vykdymo

Remiantis Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi, viešojo administravimo subjektų veiksmai nelaikomi Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimų pažeidimu, jei skirtingų konkurencijos sąlygų neįmanoma išvengti vykdant Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimus.

Savivaldybė, organizuodama komunalinių atliekų tvarkymo sistemą ir priimdama su tuo susijusius sprendimus, turi vadovautis teisėtumo principu, kaip tai nustatyta Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 6 punkte. Šis principas numato, kad savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus. Tokiu būdu, remiantis teisėtumo principu, savivaldybė, organizuodama komunalinių atliekų tvarkymo sistemą ir priimdama su tuo susijusius sprendimus, turi vadovautis Lietuvos Respublikos Konstitucija, kitų įstatymų, įskaitant Konkurencijos įstatymą, reikalavimais.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtintas draudimas monopolizuoti rinką bei numatyta valstybės pareiga reguliuoti ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų tautos gerovei. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, aiškindamas šias konstitucines nuostatas, 1999-10-06 nutarime pasisakė, kad *konstitucinė sąžiningos konkurencijos apsaugos garantija reiškia draudimą valstybės valdžios, savivaldybių institucijoms, reguliuojančioms ūkinę veiklą, priimti sprendimus, iškreipiančius ar galinčius iškreipti sąžiningą konkurenciją*. Teismas nurodė, kad valstybė turi teisinėmis priemonėmis riboti monopolines tendencijas ir pažymėjo, kad *negalima įstatymu suteikti ūkio subjektui išimtinių teisių veikti kurioje nors ūkio srityje*, o asmens ūkinė

laisvė gali būti ribojama tik tada, kada yra būtina ginti vartotojų interesus, saugoti sąžiningą konkurenciją, kitas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas vertybes.

Atliekų tvarkymo įstatymas yra pagrindinis įstatymas, reglamentuojantis atliekų tvarkymą, įskaitant ir savivaldybių funkcijas organizuojant šią veiklą. Šio įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje yra numatyta bendra savivaldybių pareiga, susijusi su atliekų tvarkymo organizavimu – savivaldybės organizuoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarantioms komunalinėms atliekoms tvarkyti. Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalyje įtvirtinti atliekų tvarkytojų parinkimo būdai savivaldybei suteikia teisę pasirinkti ir nustatyti, kaip savivaldybės teritorijoje organizuoti atliekų tvarkymo sistemą, tačiau įstatymo nuostatų vykdymas, pabrėžtina, nesąlygoja būtinybės nagrinėjamoje rinkoje suteikti išimtinės teises ar nustatyti skirtingas konkurencijos sąlygas. Nors įstatyme nėra įtvirtinta savivaldybėms pareiga, neįvedant vietinių rinkliavų už atliekų tvarkymą, organizuoti atliekų tvarkytojų atrankos konkursą, tačiau savivaldybės, pasirinkdamos atliekų tvarkymo sistemos modelį, yra laisvos tiek, kiek tai neprieštarauja kitų teisės aktų reikalavimams. Be to, Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 5 dalyje įtvirtintas reikalavimas atliekų surinkimą vykdančioms įmonėms sudaryti sutartis su savivaldybe ar savivaldybės (kelių savivaldybių) įsteigtu juridiniu asmeniu vertinamas kaip speciali norma, preziumuojanti konkurencinių santykių galimumą atliekų surinkimo rinkoje, nes teisės akte yra įtvirtinta galimybė, gavus savivaldybės leidimą, komunalinių atliekų surinkimo paslaugas savivaldybėje teikti kelioms įmonėms¹.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, darytina išvada, kad Savivaldybės 2008-06-30 susitarimas Nr. T1-330 dėl 2004-08-06 Savivaldybės viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir jos plėtojimo sutarties Nr. T1-193 pratęsimo, be konkurso ar kitos konkurencingos procedūros pavedant viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimą ir jos plėtojimą vykdyti UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“, prieštarauja Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams. Savivaldybė, organizuodama jai reikalingų paslaugų pirkimą, turėjo užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę pasitelkdama atitinkamas sąžiningos konkurencijos laisvę užtikrinančias procedūras. Tokia galimybė nebuvo ribojama jokiais teisės aktų reikalavimais, tyrimo metu taip pat nenustatyta, kad Savivaldybė, be konkurso pratęsusi sutartį, kuria ji anksčiau pavedė šiam ūkio subjektui vykdyti viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimą ir plėtojimą, būtų vykdžiusi kitų įstatymų reikalavimus. Šiuo atveju pažymėtina, kad teisinis reguliavimas, be Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio nuostatų, kaip tik nustato savivaldybėms pareigą neatlikti tokių veiksmų, kokius atliko Trakų rajono savivaldybė. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006-05-16 įsakymu Nr. D1-233 „Dėl sutarties tarp įmonių, kurios vykdo komunalinių atliekų surinkimą, įskaitant antrinių žaliavų surinkimą ir savivaldybės (arba savivaldybės (kelių savivaldybių) įsteigto juridinio asmens, kuriam pavesta administruoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą) sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 3 punkte nustatyta, jog savivaldybė užtikrina, kad sudarant sutartis su įmone būtų laikomasi lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principų. Tokia savivaldybei nustatyta pareiga, manytina, galioja ne tik sutarties sudarymo metu, bet ją būtina užtikrinti ir pratęsiant sutartis.

3. Dėl kitų Trakų rajono savivaldybės argumentų

Trakų rajono savivaldybė, argumentuodama, kodėl jos 2008-06-30 su Operatoriumi sudarytas susitarimas, kuriuo buvo pratęsta 2004-08-06 sudaryta sutartis dėl paslaugų teikimo, yra teisėtas, nurodė, kad, visų pirma, Savivaldybės teritorijoje už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nėra įvesta vietinė rinkliava, todėl pagal Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalį viešojo pirkimo konkurso skelbti neprivaloma, bei taip pat argumentavo, jog šalys turėjo teisę sudaryti susitarimą dėl sutarties termino pratęsimo, kadangi tokia galimybė buvo numatyta konkurso pirkimo dokumentuose bei pačioje sutartyje.

¹ Tai patvirtinta ir teismų praktikoje, pavyzdžiui, žr. LVAT 2007-11-10 nutartį administracinėje byloje Nr. A2-32/2007.

Vertinant Savivaldybės argumentą, kad jos teritorijoje nėra įvesta vietinė rinkliava iš atliekų turėtojų už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą, todėl pagal Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalį viešojo pirkimo konkurso skelbti neprivaloma, o sutarties pratęsimo galimybė buvo numatyta konkurso sąlygose ir 2004-08-06 sutartyje Nr. T1-193, būtina pažymėti, kad savivaldybėms įgyvendinant Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą pareigą organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, savivaldybių teritorijoje veikiančios atliekų tvarkytojai parenkami vienu iš įstatymo 30 straipsnio 4 dalyje numatytų būdų: eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą savivaldybės gali pavesti (kaip privalomą užduotį) savivaldybės įsteigtai įmonei arba kelių savivaldybių įsteigtai atliekų tvarkymo įstaigai, įmonei, organizacijai; savivaldybės gali organizuoti ir komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir plėtojimo paslaugų operatorių (atliekų tvarkytojų) atrankos konkursą arba, nutarusios įvesti vietinę rinkliavą iš atliekų turėtojų už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą, turi organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo (komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir plėtojimo) paslaugų viešojo pirkimo konkursą. Nors įstatyme nėra įtvirtinta savivaldybėms pareiga, neįvedant vietinių rinkliavų, organizuoti atliekų tvarkytojų atrankos konkursą, tačiau savivaldybės, pasirinkdamos atliekų tvarkymo sistemos modelį, yra laisvos tiek, kiek tai neprieštaruja, kaip jau minėta anksčiau šiame nutarime, kitų teisės aktų reikalavimams.

Konkurencijos tarybai atlikus tyrimą, konstatuota, kad sutarties pratęsimas be konkurso ar kitos konkurencingos procedūros suteikė bendrovei išimtinės teises vykdyti atliekų surinkimą ir tvarkymą savivaldybės teritorijoje ir privilegijavo ją kitų ūkio subjektų, įskaitant Pareiškėją, atžvilgiu. Pastebėtina, kad nors, kaip kad teigia Savivaldybė, Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (toliau – Viešųjų pirkimų įstatymas) numato galimybę pratęsti viešojo konkurso būdu sudarytą sutartį (pavyzdžiui, Viešųjų pirkimų įstatymo 9 straipsnio 9 dalis), visgi pabrėžtina, jog net ir esant galimybei pagal įstatymą pratęsti sutartį, šia galimybe turi būti naudojama atsižvelgiant į tokio sutarties pratęsimo galimas neigiamas pasekmes rinkai, konkurencijos sąlygoms joje bei kitiems atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ar galintiems konkuruoti ūkio subjektams. Tais atvejais, jeigu pratęsiant sudarytą sutartį nebus garantuojama viešojo administravimo subjektams nustatyta pareiga užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę, t.y. bus padaromas Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimų pažeidimas, Viešųjų pirkimų įstatymo normos, leidžiančios pratęsti pirkimo sutartį, negalės būti besąlygiškai taikomos. Tokią poziciją patvirtina ir savivaldybių veiklą reguliuojančiame Vietos savivaldos įstatyme įtvirtintas savivaldybėms nustatytas jų veiksmų teisėtumo principas, pagal kurį savivaldybių veiksmai turi atitikti įstatymų, teisės aktų reikalavimus, be kita ko, ir Konkurencijos įstatymo 4 straipsnyje nustatytą imperatyvią pareigą viešojo administravimo subjektams užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę.

Be to, šiuo atveju atkreiptinas dėmesys į tai, kad Savivaldybės nurodytos faktinės aplinkybės dėl sutarties pratęsimo ir jo įvertinimas nėra tikslūs. Konkurso sąlygose, kaip jau minėta anksčiau, buvo numatytas konkretus paslaugos teikimo laikotarpis 2004-06-01 – 2008-07-01, t.y. 4 metai, ir šio laikotarpio pratęsimo galimybė nebuvo numatyta. Taip pat konkurso sąlygos įtvirtino nuostatą dėl paslaugos teikėjo išipareigojimo garantuoti tam tikras investicijas. Taigi, tokie konkurso sąlygose numatyti reikalavimai ūkio subjektams, kurie dalyvavo ar potencialiai galėjo dalyvauti viešajame konkurse, leido pakankamai tiksliai įvertinti savo galimybes dalyvauti viešajame konkurse bei teikti nagrinėjamas paslaugas. Pastebėtina, kad konkurso sąlygose niekur nebuvo numatyta, jog tuo atveju, jeigu numatytos investicijos bus viršytos, bus sudaromos sąlygos bendrovei pratęsti sutartį. Iš esmės, apie sutarties pratęsimo galimybę užsiminta tik prie konkurso sąlygų buvusiam sutarties dėl Trakų rajono savivaldybės viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir jos plėtojimo projekte. Šio sutarties projekto 31 punkte nustatyta, jog abiem šalis susitarus, sutartis gali būti pratęsta, papildyta ar pakeista. Akivaizdu, jog ši galimybė pratęsti sutartį privalo būti traktuojama būtent taip, kaip pateikta aukščiau, t.y. ja galima pasinaudoti tik tais atvejais, kai toks pratęsimas neprieštarautų teisės aktų nuostatomis, įskaitant ir Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus – pratęsimu nebūtų sukuriama skirtingos sąlygos atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ar galintiems konkuruoti

ūkio subjektams (pavyzdžiui, tais atvejais, kai susidaro ekstremali situacija ir nėra kito ūkio subjekto, kuris galėtų užtikrinti nagrinėjamos paslaugos teikimą). Tuo tarpu sutikti su Savivaldybės argumentu, kad sutarties pratęsimas yra teisėtas vien dėl to, kad ši galimybė buvo numatyta pačioje sutartyje, nėra pagrindo.

Tyrimo metu Savivaldybė taip pat papildomai informavo Konkurencijos tarybą, kad prieš pasirašant papildomus susitarimus dėl požeminių konteinerių įrengimo, Savivaldybė buvo išanalizavusi tuo metu rinkoje galiojusias kainas, ir Operatorius pasiūlė šiuos darbus atlikti už mažiausią kainą bei geriausiomis sąlygomis (nemokamai). Vertinant kompleksiskai dvi aplinkybes, t.y., kad konkurso būdu sudarytoje sutartyje buvo numatyta jos pratęsimo galimybė bei, kad pratęsus sutartį Savivaldybė papildomai gavo ekonominės naudos, sprendimas konteinerių įrengimo darbus pavesti Operatoriui, Savivaldybės nuomone, buvo protingai apskaičiuotas, ekonomiškai naudingas, efektyvus, leido racionaliai ir taupiai naudoti biudžeto lėšas. Be to, pažymi Savivaldybė, papildomų susitarimų pasirašymo metu kitų potencialių komunalinių atliekų tvarkytojų galimybės įrengti požeminius atliekų surinkimo konteinerius neturėjo pagrindo svarstyti, kadangi planuojamos pasirašyti sutarties pagrindinis objektas buvo požeminių konteinerių įrengimo rangos darbai, o ne atliekų tvarkymo paslaugų teikimas, tokia galimybė negalėjo būti svarstoma, nes tuo metu galiojo Savivaldybės ir Operatoriaus pasirašyta sutartis. Pagal šią sutartį, teigia Savivaldybė, Operatoriui buvo pavesta eksploatuoti visą Savivaldybės komunalinių atliekų sistemą, todėl Savivaldybė negalėjo pavesti teikti šias paslaugas kitai įmonei.

Vertinant Savivaldybės argumentą, jog pratęsus sutartį Operatorius įsipareigojo konteinerių įrengimo darbus atlikti nemokamai ir Savivaldybė gavo ekonominės naudos, būtina pažymėti, kad šis Savivaldybės argumentas Konkurencijos tarybos atlikto tyrimo išvadoms įtakos neturi. Primintina, kad pagal Konkurencijos įstatymo 4 straipsnį viešojo administravimo subjektams savo veiksmais sudaryti skirtingas konkurencijos sąlygos rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams nedraudžiama tik tais atvejais, kai tai sąlygoja įstatymų reikalavimų vykdymas. Ši nustatyta išimtis yra vienintelė ir turi būti aiškinama siaurai. Dėl to Savivaldybės paaiškinimai apie gautą ekonominę naudą laikytini nereikšmingais, nes konkurencijos sąlygų skirtumų sukūrimas tokiu pagrindu negali būti pateisinamas. Be kita ko, atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Savivaldybės argumentai dėl ekonominės naudos, net jeigu ir būtų reikšmingi nagrinėjamoje byloje, yra nepagrįsti ir atmestini. Pagal tyrimo metu nustatytas aplinkybes, Savivaldybė sutartyje su Operatoriumi yra saistoma įsipareigojimais: sutarties nutraukimo atveju anksčiau nustatyto termino ne dėl Operatoriaus kaltės, Savivaldybė privalės kompensuoti Operatoriui dalį konteinerių įrengimo darbų ir konteinerių įrengimo išlaidų kainos; Operatoriui pateikus prašymus dėl komunalinių atliekų surinkimo ir jų tvarkymo įkainių didinimo, Savivaldybė privalės koreguoti šiuos įkainius. Tokiu būdu Savivaldybės argumentas dėl gautos ekonominės naudos nemokamai įrengus konteinerius kelia abejonių (be to, Savivaldybė tai pagrindžiančių įrodymų nepateikė), kadangi dėl nenumatytų aplinkybių nutraukus sutartį anksčiau termino ne dėl Operatoriaus kaltės, Savivaldybė patirtų papildomų išlaidų, o komunalinių atliekų surinkimo ir jų tvarkymo įkainių padidinimo našta, tikėtina, tektų komunalinių (buitinių) atliekų turėtojams.

Apibendrinant išdėstyta, konstatuotina, kad Trakų rajono savivaldybė, aštuoneriems metams be konkurencingos atrankos procedūros pratęsus su UAB „Trakų rajono komunalinių įmonių kombinatas“ 2004-08-06 sudaryta sutartį, kuria bendrovei pavesta vykdyti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo veiklą Savivaldybės teritorijoje, privilegijavo šią bendrovę kitų ūkio subjektų atžvilgiu ir, neįvertinusi, kad atitinkama rinka, kurioje Savivaldybė savo sprendimu Operatoriui pavedė teikti minėtas paslaugas, yra konkurencinga, pažeidė Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsniu ir 19 straipsnio 1 dalies 4 punktu,

Konkurencijos taryba n u t a r i a :

1. Pripažinti Trakų rajono savivaldybės 2008-06-30 susitarimą Nr. T1-330 „Dėl 2004-08-06 Trakų rajono savivaldybės viešosios atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir jos plėtojimo sutarties Nr. T1-193 pratęsimo“ pažeidžiančiu Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus.

2. Įpareigoti Trakų rajono savivaldybę ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo Konkurencijos tarybos nutarimo leidinio „Valstybės žinios“ priede „Informaciniai pranešimai“ paskelbimo dienos panaikinti rezoliucinės dalies 1 punkte nurodytą susitarimą arba jį pakeisti taip, kad šis susitarimas neprieštarautų Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams.

3. Įpareigoti Trakų rajono savivaldybę ne vėliau kaip per 14 dienų nuo 2 punkte nurodyto įpareigojimo įvykdymo apie tai informuoti Konkurencijos tarybą, pateikiant tai patvirtinančius įrodymus.

Šis nutarimas per 20 dienų nuo jo įteikimo dienos ar rezoliucinės dalies paskelbimo leidinio „Valstybės žinios“ priede „Informaciniai pranešimai“ dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui. Skundo padavimas nesustabdo Konkurencijos tarybos nutarimo vykdymo.

L.e. pirmininko pareigas

Jūratė Šovienė